

HET ST. IGNATIUS- ZIEKENHUIS TE BREDA.

Na enkele jaren van voorbereiding ondernam de Congregatie der Eerw. Zusters Franciscanessen te Breda in April 1919 den bouw van een groot modern ziekenhuis aan den Wilhelmensingel aldaar. De eerste spade ging toen in den grond voor een werk, waaraan door vertraagde materiaallevering vier jaren zou worden gebouwd en welks thans voltooid complex een kapitaal vergde van drie millioen gulden. Ongeveer een jaar nadat men met de grondwerken en fundeering was begonnen, wapperden op het bouwterrein de feestvlaggen. Toen werd door allen even den arbeid onderbroken en vereenigde men zich op de plaats waar nadien de monumentale hoofdingang zou verrijzen om er getuige te zijn van de plechtige eerste steenlegging door den opzisten kerkvoogd van het Bredasche diocesis P. D. H. Mgr. P. Hopmans.

Ruim drie jaren zijn sindsdien verlopen. Nu kan de feestvlag haar banen ontplooiën op den hoogsten top ter begroeting van den bisschop bij de inzegening van dit rijzige ziekenpaleis op Dinsdag 15 Mei e.k. Met blij geklapper kan het dundoek er den lof verkonden van de Roomsche Charitas, die aangemoedigd en gestéund door een Mgr. Hopmans zulke stichtingen weet in het leven te roepen; van een Eerw. Moeder Ignatia algemeen overste der Eerw. Zusters Franciscanessen, die in moeilijke dagen een zoo grootsch werk heeft durven ondernemen; van de architecten, Gebr. Oomen uit Oosterhout, wier talent als bouwmeesters door deze schepping van hun geest aan het verre nageslacht zal worden overgeleverd.

Ondernomen in een tijd, waarin het particulier initiatief tot het bouwen geheel gedood was en Rijk en Gemeente de bouw-tekorten moesten aanvullen, met als reflex verhooging van belasting, werd dit werk zonder een aanslag op de publieke kas onder de zinspreuk: „Alles voor Allen” door de Eerw. Zusters Franciscanessen tot stand gebracht. Hier was geen winzucht en ook geen lust tot praterij; hier mag men het noemen den overmoed der liefde, die in een door egoïsme en zelfzucht verkankerde maatschappij een paleis opricht voor zieken, voor lijdenden en gebrekkigen. Al zou deze lof de bescheidenheid der Eerw. Zusters kunnen kwetsen, dan zouden haars ondanks toch de steenen van dit gebouw het getuigen, omdat een blijvend monument is opgetrokken, herinnerend aan het élan der glorieuse tijden, waarin de Kathedralen ontstonden. Stichtingen als dit ziekenhuis moeten wel worden opgemerkt en daarom gaven wij dan ook gaarne gevolg aan de uitnodiging van den directeur-geneesheer Dr. Klein-Swornink, om onder zijn voorlichting een rondgang door het imposante gebouw-complex te maken ten einde daarvan een be-

knoot overzicht te geven.

Met enkele collega's der Pers en vergezeld van een der heeren architecten Oomen en den vertegenwoordiger der Electr. Mij. „Electron” den heer Van Haagen, hebben we het reeds geïnstalleerde en in gebruik genomen ziekenhuis doorwandeld van zaal tot zaal, vertrek tot vertrek. Twee volle uren gingen er met deze terloopsche bezichtiging heen en toch geeft deze aanduiding nog geen volledig denkbeeld van het grootsch geheel. Het ziekenhuis toch is niet volkomen afgebouwd, want hoewel het thans ruimte biedt voor pl.m. 225 bedden, zal het bij gebleken behoefte nog voor pl.m. 150 bedden worden vergroot met een vleugel waarvan de fundeering nu reeds is gelegd.

Het ziekenhuis wordt bestuurd door de Eerw. Zusters Franciscanessen. De verplegingsdienst is thans 60 personen sterk, waarvan 24 leekenverpleegsters en 20 leerlingen. Daarnaast is natuurlijk een gansch convent van religieuze werkzaam voor de huishouding en den economischen dienst. Toch ontmoet men bij een rondgang door het gebouw met zijn weg-brede, kijk-lange hoofdgangen slechts sporadisch een nonneke, dat voorbij schuifelt of een wit-gelakt spijzenwagentje voortduwt.

Die lange, breede gangen verraden bij haag-ersten inblik de bestemming en de uitgebreidheid van dit gebouw. Er reflecteert een overvloedig licht op de blank-witte muren ter hoogte eener lambriseering marmer-gaederd, op den helder gespikkelden terrazzo-vloer doorsneden met een bruingetint, geluiddempend rubber-looper. Rust en stilte heerscht er in de gangen van dit groote huis met zijn vele bewoners en nauwgezet is er naar gestreefd die kalme sfeer niet te verstoren door ook het piepen en kraken van deuren en vensters te voorkomen door aanwending der geruischloze hengsels, fitsen en sloten der firma Lips.

Na deze algemeene opmerkingen, waaruit ten minste eenigszins de hoofdtrekken van het gebouw: rust, ruimte, licht en doelmatigheid zijn af te leiden, volgen wij onzen vriendelijken gids Dr. Klein-Swornink bij zijn rondgang door het ziekenhuis, welks voortreffelijke inrichting ook zooveel dankt aan zijn practische adviezen.

Eerst werd de Noordervleugel bezocht. Langs een der vele diensttrappen alle uitgevoerd in steen-granito, werden wij op de eerste verdieping gebracht naar het centrum voor de medische behandeling. Door een breede dubbelgang van het gewone verkeer afgesloten bevindt zich hier de operatieafdeeling. Zij omvat vier groote zalen, geoutilleerd met de nieuwste chirurgische instrumenten, respectievelijk bestemd voor oogheelkunde, septische en aseptische chirurgie met reserve-zaal. Terwijl in het algemeen kan worden gezegd, dat deze zalen door licht en luchttoevoer, stofaansparing, betimmering (alles vlak, zoodat nergens stof op kan blijven liggen) en montage aan

de hoogste hygiënische eischen voldoen, werd toch op eenige zaken onze aandacht gevestigd. Zoo heeft men den watertoevoer in de spoelen waschbakken, die voor koud, warm en gemengd water door middel van den alleboog kan worden geregeld, zoodat de chirurg daarbij zijn handen niet behoeft te gebruiken; zoo heeft men de electriche verlichting voor gelijk- en wisselstroom, zoodat bij storing der Proy. Centrale door het automatisch inschakelen op eigen batterijen de lichtstroom niet wordt onderbroken, zoo heeft men de verwarming dezer zalen, die niet aan den rechtstreekschen gloed der radiatoren zijn blootgesteld, doch de gewenschte temperatuur ontvangen door de uitstraling van een geluidempende dubbelen wand, waartusschen de centrale verwarming is aangebracht. Zoo is er nog meer, doch de opsomming van al die bijzonderheden zou ons te ver voeren.

Aan deze operatiezalen sluiten zich aan de sterilisatiekamer met de noodige apparaten en technische voorziening, benevens de narcosekamer en gipskamer. Daaraan grenzend treft men nog een kleine afdeling voor verloskunde aan, bestaande uit enkele geïsoleerd liggende appartementen. Hieronder in het parterre bevinden zich de electro-medische afdeling met de laboratoria. De zalen en vertrekken alle liggend aan een groote verkeersgang, doch zoo ten opzichte van elkaar, dat zij als het ware een geheel vormen, bleken bestemd voor Röntgen-therapie, waarbij natuurlijk de Röntgen-fotokamer met dependentie, de hoogtezonkamer en de appartementen voor de electro-cardiographie, waarvoor inmiddels nog de noodige toestellen moeten worden aangeschaft. Ook nu echter was voor de therapeutische behandeling en de diagnostiek een keur van toestellen aanwezig, die men uitsluitend aantreft in de best toegeruste ziekenhuizen. Het is ondoenlijk van deze apparaten in een krantenartikel een beschrijving te geven en het behoort ook niet in dit kader, waar wij meer de inrichting van dit ziekenhuis als modern gebouw hebben te schetsen.

We doorloopen nu de laboratoria, die ingericht zijn voor alle onderzoekingen op pathologisch en bacteriologisch gebied, waarvoor wederom de meest moderne toestellen als bacteriën-broedstoven e.d. aanwezig zijn. Een gicht waar men uit de buitengang de naturalia in deponeren kan, wanneer het laboratorium gesloten is, dient hier wel vermelding als een wenk der praktijk, waar men in vele ziekenhuizen bij het afwezig zijn van het laboratorium-personeel vaak een onsmakelijke étalage van genoemde ingrediënten in gangen of hoekjes aantreft.

Bij de laboratoria heeft men de spreekkamers der heeren doktoren, de onderzoekkamers met de kleedkamers, zoodat de geneesheer den eenen patiënt na den anderen kan onderzoeken zonder dat hij wordt opgehouden door het aan- en uitkleeden.

Door de medische afdeling zijn wij nu heen en bezoeken thans het eigenlijke verplegings- en ziekenverblijf. De klasse-patiënten zijn ondergebracht in twee tusschengebouwen, die langs de voorzijde het hoog-opgaande middencomplex met den majestueuzen hoofdingang verbinden aan den Noord- en Zuidvleugel. Deze tusschengebouwen hebben een platte dakbedekking, terwijl middenbouw en zijflanken sierlijke puntaken torsen. Als hoogste punt is de middenbouw bekroond door een groot bronzen kruis, terwijl het spits der zijvleugels uitloopt in een bronzen obool versierd met een monogram.

Hiermede zijn in grove lijnen de contouren van het gebouw aangeduid. Zijn aesthetische vormen en lijnen te demarqueeren moeten wij overlaten aan de gevoelige plaat, maar wel kan hier bewondering worden uitgedrukt voor deze schepping der bouwkunst, waarmede ons land en in het bijzonder de stad Breda is verrijkt. Door de bouwmeesters is hier iets gewrocht dat in een adem genoemd mag worden met het Dooftommen-Instituut te St. Michiels-Gestel, het St. Antonius-gasthuis te Utrecht, en zooveel grootsche en schoone stichtingen als de Roomsche charitas wist op te richten.

Vermelden wij elvoren onzen rondgang voort te zetten nu eerst de verdere gebouwen, waaruit dit ziekenhuis bestaat. Op de lengte-achter den middenbouw verheft zich de fraaie kapel met een aan de eerste verdieping van den voorbouw palende galerij voor de zieken, die niet naar beneden kunnen gaan en toch de H.H. Diensten willen bijwonen. Aan den Zuidkant der kapel bevindt zich 't koor voor de Eerw. Zusters en daarmede verbonden het eigenlijke klooster en de dienstgebouwen met refter, keukens, slaapzalen enz. Het verblijf voor het leekenpersoneel is op de derde étage van een der vleugels, waar voor ieder een keurig gemeubileerde slaapkamer is ingericht.

Treedt men het gebouw door den hoofdingang binnen (er zijn vier of vijf ingangen, waarvan zelfs een waar men met auto, paard en wagen kan binnenrijden) dan staat men in de roodmarmeren hall met haar kleurenspeling door het bonte glas in lood en de meters breede dubbele hoofdtrap. Onder 't bordes van deze marmeren weelde door voert een gang zoo wijd als een straat naar de kapel. Een kruisgang parallel aan den voorgevel verbindt de gebouwen Noord en Zuid. Het is een frappant schouwspel deze hoofdweg-granito-geplaveid, waaria de ontelbare deuren uitkomen van alle kamers en vertrekken, die als woningen op zich gebouwd zijn aan de buitenzijde van het huis. Zoo is het parterre, doch zulk een indruk krijgt men ook op de verdiepingen. Dat zelfde garnel ondergaat men in het ondergrondsche, waar als in een inrijgang de kolensleepwagens voortspoeden over de rails naar de zeven ovans der centrale verwarming, waar de reusachtige ketels

liggen voor de warm water voorziening met de perspompen, waar de Mij. „Electron” de elektrische installatie heeft gebouwd voor den signalen-dienst voor lichtstelsel, ter vervanging van de bellen voor het eigen telefoonnet, de liften functioneering, het waschbedrijf, de bakkerij en last not least voor de zekerheid der lichtvoorziening. Hier in het ondergrondse treft men enerzijds de steenkolen-opslagplaatsen, anderzijds de provisiekelders en verder op den ganschen opstel eener moderne wasscherij, die zich van alle verdiepingen door de „stortkokers” het waschgoed ziet toegevoerd, de bakkerij met den warmwateroven, de elektrische kneedmachine en alle gerief. Wij mogen hier niet den desinfectieoven vergeten, die in een modern ziekenhuis niet mag ontbreken en gelooven, dat de eenvoudige vermelding van dit alles wel een idee kan wekken van de geweldige inrichting, die de Eerw. Zusters Franciscansen te Breda hebben gebouwd.

De schets onzer omwandeling hebben wij hier boven onderbroken bij de afdeling voor klasse-patiënten. Deze omvat 21 tweede klas en 12 eerste klas-kamers. Het onderscheid tusschen beide bestaat hierin, dat de eerste klassers beschikken over dag- en nachtverblijf, de tweede klassers hebben alleen een zit-slaap kamer, riant van uitzicht, comfortabel gemeubeld met een wit-laqué ledikant, wasch- en nachtkast, dito stoelen met groen-lederen zitting, tafel en dressoir. De zacht groene teint der wanden verleent aan deze kamers een bekoorlijke charme en zoo werkt alles mede om den zieke zijn verblijf aldaar zoo aangenaam en draaglijk mogelijk te maken.

Wij zijn ons bezoek in de geneeskundige afdeling begonnen. Wij gaan nu naar het groote ziekenverblijf, dat zich aan de achterzijde aan genoemde afdeling aansluit. Langs een verbindingsgang, waarvan een reeks van z.g. tusschen klassekamers gelegen zijn, dat zijn verblijven voor twee en drie patiënten, bereiken wij op het Zuid-Oosten een kruis van vier groote zalen, voorzien van dagverblijven en terrassen met bekoorlijk uitzicht over het schilderachtige, wijde landschap. In het parterre is de mannen- en jongens-afdeling, de verdieping daarboven bevat de zalen voor vrouwen en meisjes. In elk dezer acht zalen staan zestien bedden, acht aan iedere lange zijde met een breede middengang daartusschen. Aan het hoofdeinde der ledikanten staat een met een glasplaat gedekt wit nachtkastje. De ijzeren ledikanten, door ruime gangen van elkander gescheiden zijn eveneens wit. Iedere patiënt heeft onder zijn onmiddellijk bereik een elektrische drukknop om de verpleegster te waarschuwen als hij haar diensten behoeft. Van alle zijden stroomt het licht in deze zalen binnen, zoodat er heerscht dat vriendelijk en vrolijk aspect dat zoo vaak in onze ziekenhuizen wordt gemist. Hier hebben de bouwmeester en hun adviseurs waarlijk al hun ta-

lenten getoond, want door deze zalen waart niet de somberheid van het lijdend, doch fleurde hoop op beterschap met lieflijken lach. Zoo is dit ziekenhuis een model, dat ook de aannemers de firma Bakkeren te Princenhage eert, wijl het om zijn zorgvolle afwerking door iedereen gezien mag worden.

Wij behoeven niet te vermelden, dat zich in het gebouw tal van badkamers en toiletten bevinden, dat er isoleerkamers zijn voor de tijdelijke opsluiting van krankzinnigen, dat de ziekerverzorging kan worden geleid van de speciale dienstkeukens uit op iedere afdeling en dat de centrale keukens met al haar ap- en depentien een afzonderlijke beschrijving zou verdienen, hetgeen ons echter te ver voert, maar wel moeten wij nog even de aandacht vragen voor de zuigelingen-afdeling, die, tot het ziekenhuis geheel zal worden afgebouwd, is onder gebracht in het hooge middenhuis. Daar lagen de kleintjes in hun snoezige bedjes, baby's van nog geen veertien dagen in de observatiezaal met de afzonderlijke glazen kamertjes ter voorkoming van besmettelijke ziekten. En aan deze observatiezaal grenst het groote vertrek voor de zuigelingen, waar de wiegjes achter een koordafsluiting langs de wanden zijn gerijd, beschermd voor de bezoekers, die de kleinen zouden willen liefkozen of versnaperingen geven. Zoo kan men aan het opsommen blijven van bijzonderheden, die dit ziekenhuis tot een model-inrichting maken en nog altijd zal men daarbij iets vergeten. Als het nieuwste op het gebied, werd onze aandacht gevraagd voor het signalen-lichtstelsel, waarbij door kleuren en contrôle-lichten op gangen, theekenkens en centralen contrôlepost de plaats van oorsprong van het signaal wordt aangegeven en dat het enerveerend bellen voorkomt, waardoor de rust in een ziekenhuis zoo kan verstoord worden. Het stelsel, verzekerde ons de directeur-geneesheer, voldoet uitstekend, terwijl in dit groote huis nog maar een enkel belletje dienst doet ter waarschuwing van den hoofdverplegingsdienst. Alles is er up to date. Een elektrische klokken installatie door gansch het huis, verzekert overal denzelfden tijd en 's avonds en 's nachts zijn deze klokken op de gangen verlicht en bewijzen zoo weer dienst als nachtlampen. Wijzen wij nog op een drietal liften voor personen-, goederen- en spijzenvervoer, op een ideale woning voor den rector, den Wel.Eerw. heer Oorsmit, op het brandvrije van het gebouw door de compacte steenmassa en de betonnen zolderingen der firma Stuhle-meijer, op de vele brandkranen ten overvloede, de centrale verwarming door de firma Landheer uit Rotterdam, de sanitaire inrichting door de firma Melis-Maas te Breda, dan ligt de conclusie voor de hand, dat het St. Ignatius ziekenhuis te Breda een inrichting is, die kan wedijveren met het beste, wat in ons land op dat gebied tot stand kwam.